

**PASSENDE BEOORDELING
INFRASTRUCTUURVARIANTEN
INTERGEMEENTELIJKE STRUCTUURVISIE LEEK-
RODEN**

STUURGROEP ONTWERPOPGAVE LEEK-RODEN

EINDCONCEPT

26 september 2008
B02023.000024

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Onderzoeksgebied	4
1.3	De Natuurbeschermingswet 1998	5
1.4	De Habitattoets	6
1.5	Leeswijzer	8
2	Natura 2000-gebieden	9
2.1	Gebiedsbeschrijving	9
2.1.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	9
2.1.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	9
2.1.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	10
2.2	Instandhoudingsdoelen	10
2.2.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	11
2.2.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	13
2.2.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	16
3	Probleemanalyse	17
3.1	Inleiding	17
3.2	Ingrep	17
3.3	Mogelijke effecten als gevolg van ingrep	19
3.3.1	Ruimtebeslag	19
3.3.2	Versnippering	20
3.3.3	Verstoring (geluid, licht, beweging)	20
3.3.4	Directe aantasting instandhoudingsdoelstellingen	21
3.3.5	Verdroging	21
3.4	Effectbeschrijving	21
3.4.1	Ruimtebeslag	22
3.4.2	Versnippering	23
3.4.3	Verstoring (geluid, licht, beweging)	23
3.4.4	Directe aantasting	24
3.4.5	Verdroging	24
4	Effectbeoordeling	25
4.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	25
4.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	27
4.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	28
5	Cumulatie	30
5.1	Algemeen	30
5.2	Natura 2000-gebied Leekstermeer	30
5.3	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	31

6 Conclusie	32
6.1 Natura 2000-gebied Leekstermeer	32
6.2 Natura 2000-gebied Fochteloërveen	32
6.3 Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	33
Bijlage 1 Literatuur	34
Bijlage 2 Kaarten infrastructuurvarianten	35

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

AANLEIDING

In februari 2007 is de SMB voor het Intergemeentelijk Structuurplan Leek-Roden afgerond. Vanwege het advies van de Commissie m.e.r. om een verdiepingsslag te maken, de vele inspraakreacties en de behoefte aan aanvullende milieu-informatie voor het vervolgtraject wordt een PlanMER opgesteld, dat samen met de Ontwerp Intergemeentelijke Structuurvisie ter inzage gaat. Het PlanMER moet voldoen aan hetgeen in het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. van 20 september 2007 is opgenomen. Dit betekent dat alle milieu-informatie volledig, inzichtelijk en navolgbaar moet worden gepresenteerd. De keuzes die in het IGS worden gemaakt, moeten worden verantwoord (in het PlanMER). Ook dient relevante informatie uit de inspraakreacties te worden meegenomen.

Een van de onderdelen van het PlanMER is de zogenaamde voortoets die uitgevoerd wordt in het kader van natuur. In deze voortoets zijn de huidige natuurwaarden van de verschillende deelgebieden voor eventuele toekomstige bebouwing beschreven en zijn effectanalyses uitgevoerd. Uit deze voortoets is gebleken dat significante negatieve effecten op Natura2000-gebieden niet uit te sluiten zijn, waardoor een passende beoordeling uitgevoerd dient te worden. In april/ mei 2008 is deze passende beoordeling uitgevoerd voor de 26 deelgebieden die geselecteerd zijn voor woningbouw.

Parallel wordt door de provincies Groningen en Drenthe een planstudie uitgevoerd naar de ligging van de hoofdinfrastructuur in het studiegebied. Alle mogelijke oplossingsvarianten (alternatieven) worden in de planstudie onderzocht en beoordeeld op doelbereik en mogelijke milieueffecten. De resultaten van deze studie worden in het PlanMER voor het IGS opgenomen. Voorliggend rapport beschrijft de passende beoordeling voor de zeven infrastructuurvarianten die in de planstudie ontwikkeld zijn.

1.2

ONDERZOEKSGBIED

In 2004 is de (geactualiseerde) regiovisie Groningen-Assen 2030 vastgesteld. Binnen het kader van deze regiovisie hebben Leek en Roden een stevige ontwerpogave. De gemeenten Leek en Noordenveld (waar Roden binnen valt) hebben besloten de ontwerpogave gezamenlijk op te pakken en voor de ambities uit de ontwerpogave een Intergemeentelijk Structuurplan op te stellen. De ontwerpogave stelt dat in de periode tot 2030 ongeveer 5800 nieuwe woningen moeten worden gerealiseerd en de daarbij behorende infrastructuur. Ten behoeve van de nieuwe infrastructuur zijn 7 varianten ontwikkeld.

De varianten liggen in meer of mindere mate in de nabijheid van de Natura 2000-gebieden Leekstermeer, Fochteloërveen, Bakkeveense duinen en Norgerholt en het Beschermd

Natuurmonument Elzenbroekbos. De Natura 2000-gebieden Bakkeveense duinen en Norgerholt zijn niet in deze passende beoordeling meegenomen, omdat er geen sprake is van negatieve effecten binnen deze gebieden. Beide Natura 2000-gebieden zijn enkel aangewezen voor habitattypen. Door de ruime afstand tot het plangebied kunnen negatieve effecten bij voorbaat worden uitgesloten. De Natura 2000-gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld en Drentsche Aa liggen op ruime afstand van het plangebied en zijn niet aangemeld voor vogelsoorten die foerageren op grote afstand van de betreffende Natura 2000-gebieden. Ook Drents-Friese Wold & Leggelderveld en Drentsche Aa zullen daarom niet meegenomen worden in deze passende beoordeling.

Figuur 1.1

Ligging Natura 2000-gebieden ten opzichte van deelgebieden.

PM kaart infrastructuurvarianten ten opzichte van Natura 2000-gebieden

1.3

DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000-gebieden

Onder Natura2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

Aanwijzingsbesluiten

De Nederlandse Vogelrichtlijngebieden zijn allemaal al aangewezen, de Habitatrictlijngebieden zijn aangemeld bij de Europese Commissie. Momenteel werkt de Nederlandse overheid aan de aanwijzing van deze gebieden. Daar waar overlap is tussen Vogel- en Habitatrictlijngebieden wordt de gezamenlijke aanwijzing in één document gepubliceerd. In veel gevallen zijn er ook kleine wijzigingen t.a.v. de Vogelrichtlijn doorgevoerd. Echter zolang de aanwijzing nog niet definitief is, zijn de oorspronkelijke Vogelrichtlijnaanwijzingen nog juridisch bindend. Inmiddels is uit jurisprudentie van de Raad van State wel gebleken dat van de nieuwe ontwerp aanwijzingsbesluiten wel schaduwwerking uit gaat. Dit betekent dat hangende de definitieve aanwijzing de

beoordeling van de gevolgen van een plan of project wordt uitgevoerd op basis van de soorten en habitats die in de oorspronkelijke en nieuwe aanwijzingsbesluiten staan.

Beschermde natuurmonumenten

Naast Natura2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook beschermde natuurmonumenten. Beschermde natuurmonumenten zijn aangewezen op grond van aanwezig natuurschoon, natuurwetenschappelijke betekenis of bijzondere dieren of planten. Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet 1998 is het verboden handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor deze wezenlijke kenmerken van beschermde natuurmonumenten. Voor zover een vergunning betrekking heeft op het verrichten, doen verrichten of gedogen van handelingen die significante gevolgen kunnen hebben voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren of planten in een beschermd natuurmonument, wordt deze slechts verleend indien met zekerheid vaststaat dat die handelingen de natuurlijke kenmerken van het beschermde natuurmonument niet aantasten, tenzij dwingende redenen van groot openbaar belang tot het verlenen van een vergunning noodzaken.

1.4

DE HABITATTOETS

Alhoewel in de wet het begrip 'habitattoets' niet voorkomt, wordt dit begrip in de praktijk veel gebruikt om de verschillende procedures te benoemen die beschreven staan in artikel 19d t/m 19ka van de Natuurbeschermingswet. In deze paragraaf komen allereerst het doel en de strekking van de habitattoets aan bod. Daarna volgen de hiermee samenhangende belangrijke onderwerpen met een korte toelichting.

De habitattoets dient om vast te stellen of, en zo ja, onder welke voorwaarden een menselijke activiteit in en rondom een Natura 2000-gebied kan worden toegelaten. Meer concreet heeft de habitattoets de volgende twee oogmerken:

1. Zekerheid bieden dat de natuurlijke kenmerken (zie kader) van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast.
2. Zekerheid bieden dat een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten, dan wel de verstoring van soorten, niet optreedt.

Het in de habitattoets vastgelegde voorzorgsbeginsel (artikel 19d en 19f) is belangrijk, omdat hiermee aantasting van beschermde gebieden op efficiënte wijze kan worden voorkomen. Dit voorzorgsbeginsel houdt in dat, voordat aan een plan of project toestemming wordt verleend, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten daarvan die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van een beschermd gebied in gevaar kunnen brengen, moeten worden onderzocht. Zo kan worden vastgesteld of de kwaliteit van de natuurlijke habitats/habitats van soorten verslechtert of dat soorten worden verstoord, of dat de natuurlijke kenmerken worden aangetast.

WAT ZIJN 'NATUURLIJKE KENMERKEN'?

Het begrip 'natuurlijke kenmerken' moet worden gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied: ze hebben te maken met de ecologische functies. De natuurlijke kenmerken worden geacht een gebied te karakteriseren dat gaaf en in ecologisch opzicht 'volledig' is. In een dynamisch perspectief impliceert dit ook dat het

betrokken ecosysteem 'resistent' is (dat wil zeggen dat het zich na een verstoring kan herstellen) en het vermogen bezit zich te ontwikkelen in een voor de instandhouding ervan gunstige zin.

De Habitattoets bestaat uit een aantal onderdelen. De eerste stap is de oriëntatiefase. Als er kans is op effecten wordt deze gevolgd door een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende Beoordeling.

Oriëntatiefase

De oriëntatiefase is feitelijk een soort 'rangeerterrein' waarin wordt bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen. Vaak vindt tijdens deze fase vooroverleg plaats tussen de initiatiefnemer en het Bevoegd Gezag.

De hoofdvraag tijdens de oriëntatiefase is of er een kans op een significant negatief effect bestaat. Dat is het geval als op grond van objectieve gegevens niet valt uit te sluiten dat het project of de andere handeling significante gevolgen heeft of kan hebben voor het gebied. Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een passende beoordeling vereist.

In de onder 2 en 3 bedoelde gevallen volgt op de oriëntatiefase een vergunningaanvraag door de initiatiefnemer.

Verslechterings- en verstoringstoets

Bij de Verslechterings- en verstoringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Indien deze verslechtering of verstoring niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is), kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering of verstoring onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de passende beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen.

Passende Beoordeling

Bij een passende beoordeling komt in meer detail de hoofdvraag uit de oriëntatiefase terug: is er een kans op een significant negatief effect? De antwoorden zijn hierbij dezelfde; de vervolgstappen wijken echter deels af:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet verleend kan worden.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat de passende beoordeling kan worden afgesloten en dat wordt

‘teruggeschakeld’ naar de Verslechterings- en verstoringsstoets (omdat er wel sprake kan zijn van een mogelijk negatief effect).

3. Er is een kans op een significant negatief effect, dat wil zeggen de zekerheid bestaat niet dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn.

Na deze conclusie uit de passende beoordeling dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria:

- Zijn er geen Alternatieven?
- Is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang?
- Zijn er Compenserende maatregelen voorzien?

1.5

LEESWIJZER

Deze rapportage geeft allereerst een beschrijving van de betreffende Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied en de instandhoudingsdoelen die deze Natura 2000-gebieden kennen. In hoofdstuk 3 wordt de ingreep in het plangebied beschreven en de mogelijke effecten van deze ingreep op kwalificerende natuurwaarden. Hoofdstuk 4 geeft een beoordeling van de mogelijk negatieve effecten op de voorkomende habitattypen en soorten. Hoofdstuk 5 geeft tenslotte de conclusie van de passende beoordeling.

HOOFDSTUK

2 Natura 2000-gebieden

2.1 GEBIEDSBESCHRIJVING**2.1.1 NATURA 2000-GEBIED LEEKSTERMEER**

Het Leekstermeergebied is een gradiëntrijk overgangsgebied van Drents plateau naar laagveen. Het gebied wordt gekenmerkt door een open veenweidelandschap met aan de westzijde gelegen het Leekstermeer. Langs het meer bevinden zich plaatselijk brede rietkragen en ten noorden en ten westen van het meer liggen enkele verlande petgaten, waaronder de Lettelberter Petten, en enkele houtwallen. Meer dan de helft van het gebied bestaat uit (voormalige) cultuurgraslanden. Het Leekstermeer is ontstaan door menselijke invloeden. Door klink van de veenbodem, als gevolg van ontwatering in de 11de eeuw, trad in de 13de eeuw aanzienlijke wateroverlast op. In die periode zijn door de bewoners in het gebied ook enkele veenterpen opgericht. Later trokken de bewoners zich terug op de pleistocene zandruggen. Tot in het begin van deze eeuw stond een groot deel van het gebied rond het Leekstermeer in de winter maandenlang onder water. Pas na de afsluiting van de Lauwerszee (1969) is de ontwaterings situatie van dien aard dat overstroming van het gebied tot de hoge uitzonderingen behoort. Het is een bijzonder gradiëntrijk overgangsgebied van Drenths plateau naar laagveen. De graslanden waren vroeger belangrijk als broedgebied voor weidevogels en het graslandgebied is nu erg verdroogd. In het gebied komen nog waardevolle schraalgraslanden voor. Het oorspronkelijke veengebied werd zowel door de zee, door beekwater van het Drenths plateau als door grondwater gevoed.

2.1.2 NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Het Fochteloërveen maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smilderven en die ooit grote delen van NW-Drenthe en aangrenzend Fryslân bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Het Fochteloërveen lag aan de rand van dit grote veen en bestaat uit een naar verhouding jong en ondiep (tot 2 meter) veenpakket. Er zijn maatregelen genomen om de groei van het hoogveen te stimuleren, zoals het plaatsen van damwanden en het aanbrengen van stuwen. Na een stilstandfase in de veengroei bevat het Fochteloërveen nu een relatief grote kern met actief hoogveen. Het gebied wordt verder gekenmerkt door zijn uitgestrektheid en boomloosheid (buiten de boswachterij aan de noordkant). Het gebied bestaat, naast het levende hoogveen in het centrale deel, uit droge en vochtige heide en vennen, enige graslanden en in het noorden enkele naaldbossen. Ondiep, open water ligt in de Vloeiweiden, Zuidwestplassen en Esmeer. Het Esmeer is een pingoruïne.

2.1.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos is een landschappelijk waardevol klein boscomplex (3 ha) in het aan bomen zeer arme weidengebied ten zuidwesten van het Leekstermeer. Het gebied is in 1973 aangewezen als beschermd natuurmonument. Het ligt op de overgang van een voedselarm naar een voedselrijk milieu. Ook binnen de begrenzing van het gebied komen verschillende milieutypen voor, namelijk betrekkelijk hoge, droge gedeelten en laaggelegen, vochtige gedeelten, waartussen geleidelijke overgangen bestaan. Dankzij deze verscheidenheid in de terreingesteldheid komt er een relatief groot aantal plantensoorten voor. Verschillende vogelsoorten broeden in het natuurmonument of verblijven er enige tijd gedurende de trek. Het terrein is dan ook zowel botanisch als ornithologisch van betekenis.

2.2

INSTANDHOUDINGSDOELEN

Het ecologische netwerk Natura2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vastgesteld gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”. Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattypen en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor de meeste habitattypen en soorten kan het landelijk doel gerealiseerd worden met deze gebiedsdoelen. Voor een aantal soorten en habitattypen dragen de ‘voorkomens’ buiten de Natura 2000 gebieden bij aan de realisering van het landelijk doel. Voor een beperkt aantal habitattypen en soorten is er voor gekozen om complementaire doelen op basis van artikel 10a, lid 3 van de Natuurbeschermingswet te formuleren. Het betreft met name habitattypen en soorten waarvoor Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid heeft wat betreft relatief belang en de mate waarin de habitattypen en soorten onder druk staan.

In de ontwerp aanwijzingsbesluiten voor het Leekstermeergebied en Fochteloërveen is aangegeven wat de instandhoudingsdoelen zijn voor de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen. Dit zijn algemene doelen voor de gebieden en de relatie tussen de gebieden en de omgeving, doelen ten aanzien van de kwalificerende waarden en ten aanzien van de complementaire doelen.

Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

2.2.1**NATURA 2000-GBIED LEEKSTERMEER**

Het Natura 2000-gebied Leekstermeer is aangewezen voor de volgende kwalificerende waarden.

Tabel 2.1

Instandhoudingsdoelen van
Natura 2000-gebied
Leekstermeer.

Kwalificerende waarden Vogelrichtlijn	
Broedvogels	
A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A295	Rietzanger
Niet-broedvogels	
A041	Kolgans
A045	Brandgans
A050	Smient
Complementaire doelen	
H7140	Overgangs- en trilvenen
H91E0	Beekbegeleidende bossen
H1016	Zeggekorfslak

Porseleinhoen

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2 paren. Het porseleinhoen is een zeer schaarse broedvogel waarvan in 1997 2 paren werden vastgesteld. Verder zijn er geen inventarisatiegegevens voorhanden. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op dit, relatief hoge, niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kwartelkoning

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren. De kwartelkoning is een zeer schaarse, niet jaarlijks voorkomende broedvogel met maximaal 20 paren in het landelijke topjaar 1998; in de periode 1999-2003 was de soort aanwezig met 1-6 paren. Van oorsprong is de kwartelkoning een reguliere broedvogel van het laagveen weidegebied. Gezien de landelijk matig ongunstige staat van

instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Rietzanger

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren. De rietzanger is van oudsher een schaarse broedvogel die sterk kan profiteren van de voorgenomen natuurontwikkeling. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kolgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Aantallen zijn recent fors afgenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Brandgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 110 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de brandgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Aantallen fluctueren. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Smient

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Er was sprake van hoge aantallen rond 1990, met daarna een afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Overgangs- en trilveen

Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A). In het gebied zijn mogelijkheden om het matig ontwikkelde habitatype overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A), een subtype met een zeer ongunstige staat van instandhouding, uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren.

Beekbegeleidende bossen

Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C). In het Leekstermeer komt, in kwelgebieden, het habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen, voor in de vorm van zeggenrijk elzenbroekbos (*Carici elongatae-Alnetum*).

Zeggekorfslak

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. De zeggekorfslak is hier recent ontdekt (minLNV). Omdat het een soort betreft waarvan het aantal verspreidingslocaties in ons land beperkt is en deze locatie de enige in Noord-Nederland is voor het gebied een behoudsdoelstelling geformuleerd

2.2.2

NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Het Natura 2000-gebied Fochteloërveen is aangewezen voor de volgende kwalificerende waarden:

Tabel 2.2

Instandhoudingsdoelen van
Natura 2000-gebied
Fochteloërveen.

Kwalificerende waarden Habitatrichtlijn	
Habitattypen	
H3160	Zure vennen
H4010	Vochtige heiden
H4030	Droge heiden
H7110	Actieve hoogvenen
H7120	Herstellende hoogvenen

Zure vennen

Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit van zure vennen. Zure vennen komen met marginale kwaliteit voor in het Esmeer. Deze pingoruïne betreft één van de grootste zure vennen in Drenthe, momenteel vooral van belang voor vogels.

Vochtige heiden

Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden (subtype A). Vochtige heiden komen in het hoogveengebied voor in zeer smalle zones op de overgang van droge heiden en hoogveen. Bij behoud van de droge heiden en herstellende hoogvenen is de instandhouding gegarandeerd. De ontwikkeling van het habitatype vochtige heiden, wordt beoogd in de huidige boswachterij, mede als leefgebied voor vogels die nu in herstellende hoogvenen voorkomen, zoals paapje en roodborsttapuit.

Droge heiden

Behoud oppervlakte en kwaliteit droge heiden. Droge heiden komen voor op zandruggen in het veen, onder meer in een lange, enkele tientallen meters brede strook langs het fietspad dat dwars door het veen loopt.

Actieve hoogvenen

Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen (subtype A). Het gebied is één van de weinige voorbeelden van een groot hoogveenrestant met een kern van actief hoogveen in ons land. De perspectieven voor uitbreiding van de actieve hoogvenen zijn hier goed. In dit gebied kan actief hoogveen op landschapsschaal met overgangen naar beekdalen worden gerealiseerd. Op termijn kan dit gebied een groot deel bijdragen aan het realiseren van de landelijke opgave voor actieve hoogvenen.

Herstellende hoogvenen

Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit herstellende hoogvenen. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van actieve hoogvenen (subtype A) is toegestaan. Er zijn goede mogelijkheden om een zodanige kwaliteitsverbetering van herstellende hoogvenen te bereiken, dat een deel kan overgaan in actieve hoogvenen (subtype A). De heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen worden niet tot vochtige heiden (subtype A) en droge heiden gerekend, maar maken onderdeel uit van herstellende hoogvenen. In het gebied komen op veen ook begroeiingen voor die niet tot het habitatype gerekend worden. De beoogde verbetering kwaliteit resulteert tevens in uitbreiding van oppervlakte.

Tabel 2.3

Instandhoudingsdoelen van
Natura 2000-gebied
Fochteloërveen.

Kwalificerende waarden Vogelrichtlijn	
Broedvogels	
A008	Geoorde fuut
A119	Porseleinhoen
A275	Paapje
A276	Roodborsttapuit
Niet-broedvogels	
A037	Kleine zwaan
A038	Wilde zwaan
A039	Toendrarietgans
A041	Kolgans
A052	Wintertaling
A056	Slobeend

Geoorde fuut

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren. Sinds 1918 is de geoorde fuut broedvogel in Nederland met tot in de 70-er jaren bescheiden aantallen. In het Fochteloërveen is de soort pas een regelmatige broedvogel vanaf halverwege de 80-er jaren in geleidelijk toenemende aantallen. Het aantal paren fluctueert sterk met het aanbod aan geschikte waterpartijen ten gevolge van schommelingen in de waterstand. Maximaal werden 28 paren geteld in 1990 en 23 in 2000. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Fries-Drentse grensstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Porseleinhoen

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. Afhankelijk van de waterstand in mei en juni kunnen zich enkele tientallen porseleinhoentjes vestigen (maximaal 28 in 2001); in droge jaren minder dan 10. Randen van hoogvenen zijn in potentie stabiele broedplaatsen door een permanent gunstige waterstand in de zomermaanden. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het betreft een relatief geïsoleerde broedplaats; het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Paapje

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren. Vochtige heidevelden en open veengebieden zijn tegenwoordig een zeer belangrijk broedhabitat voor het paapje. Het aantal paren is de laatste 2 decennia sterk toegenomen en momenteel herbergt het Fochteloërveen de grootste populatie in Nederland met jaarlijks ten minste 50 paren (maximaal 67 in 1999). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op het recente, relatief hoge, niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Fries-Drentse grensstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Roodborsttapuit

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren. Mits niet al te nat, vormen open heidegebieden een belangrijk broedhabitat voor de roodborsttapuit. De populatie in het Fochteloërveen is in de afgelopen decennia

sterk toegenomen. In 2000 werd een (voorlopig) maximum van 77 paren bereikt. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Fries-Drentse grensstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kleine zwaan

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensmaximum). Het gebied heeft voor de kleine zwaan o.a. een functie als slaapplaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Vanwege de vermoedelijk natuurlijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is er geen herstelopgave van toepassing.

Wilde zwaan

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensmaximum). Aantallen wilde zwanen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats. Het gebied levert als slaapplaats de grootste bijdrage binnen het Natura2000-netwerk. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een licht afnemende trend die waarschijnlijk geen Nederlandse oorzaak heeft (klimaat).

Toendrarietgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.100 vogels (seizoensmaximum). Aantallen toendrarietganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaapplaats, na de Noordoostpolder levert het gebied de grootste bijdrage in Nederland. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Kolgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.300 vogels (seizoensmaximum). Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als slaapplaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang neemt toe.

Wintertaling

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 600 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de wintertaling o.a. een functie als foerageergebied. De data zijn nog niet geschikt voor een trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Slobeend

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. De data zijn nog niet geschikt voor een trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

2.2.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Het beschermd natuurmonument Elzenbroek is landschappelijk, botanisch en ornithologisch van betekenis. De wezenlijke kenmerken bestaan uit een boscomplex in een bomenarm weidengebied, het voorkomen van een relatief groot aantal plantensoorten van een voedselarm tot voedselrijk milieu en het voorkomen van diverse broed- en overwinterende vogels. Het boscomplex bestaat uit oud bos, voornamelijk berkenbomen, kamperfoelie en een onderbegroeiing van onder andere bosanemonen en zeggensoorten. Er zijn geen gegevens bekend over de broedvogelsoorten en overwinterende vogelsoorten die gebruik maken van het Elzenbroekbos.

HOOFDSTUK 3 Probleemanalyse

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de mogelijke gevolgen door realisatie van de infrastructuurvarianten op aanwezige natuurwaarden in de betreffende Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument beschreven.

3.2 INGREEP

Binnen het plangebied Leek-Roden zijn 7 infrastructuurvarianten ontwikkeld. De varianten bestaan uit een zoekgebied voor de aanleg van nieuwe infrastructuur. Binnen de varianten is gebruik gemaakt van 2 verschillende wegtypen:

Wegtype 1

- gebiedsontsluitingsweg buiten de bebouwde kom
- max. snelheid 80 km/u
- 2x1 rijstroken, eventueel dicht bij A7 2x2 (zoals aangegeven op kaart)
- dwarsprofiel 2x1: verhardingsbreedte: circa 7,50 meter, bermbreedte: 2x 6,00 meter
- dwarsprofiel 2x2: verhardingsbreedte 2x 7,25 m, middenberm 4,00 m, zijbermen 2x 6,00 m
- verhardingstype: SMA
- ligging op maaiveld

Wegtype 2

- gebiedsontsluitingsweg binnen de bebouwde kom
- max. snelheid 50 km/u
- 2x1 rijstroken
- verhardingsbreedte: circa 6,50 meter
- onderdeel van het bebouwd gebied
- verhardingstype: SMA
- in minder bebouwd gebied bermbreedte van 5,00 meter

In onderstaande paragrafen zijn de verschillende varianten puntsgewijs beschreven. De ruimtelijke ligging van de verschillende varianten is weergegeven in bijlage 2.

Variant 1: bestaande hoofdontsluiting opgewaarderd (nul-plus variant)

- bestaande kruispunten op de N372 Leek-Roden-Peize-Hoogkerk worden uitgebreid met extra rijstroken (hoogstens 2x2 strooks);
- N372 Midwolderweg tussen Leek en A7 wordt verbreed van 2x1 naar 2x2 rijstroken, past binnen het bestaande profiel, bestaande parallelwegen en bebouwing wordt niet aangetast;

- N372 Santeeweg tussen rondweg Roden en rondweg Nietap opwaarderen: bestaande rijbaan wordt versmald tot één rijstrook voor verkeer van Leek naar Roden. Aan de oostzijde wordt op de plek van het huidige fietspad, dus tussen de bomen en de bestaande bebouwing een nieuwe rijstrook voor verkeer van Roden naar Leek aangelegd;
- nieuwe infrastructuur: parallelweg langs de A7 tussen aansluiting Boerakker/A7 en Leek/A7, met aftakking oostelijk van oude kern Tolbert langs begraafplaats naar Oldebertweg;
- optioneel: omlegging N372 te Leek rond het gemeentehuis over grondgebied van landgoed Nienoord.

Variant 2: Maximaal openbaar vervoer scenario

- een aparte afweging is om tussen Leek en Roden een doorkoppeling met hoogwaardig openbaar vervoer te maken;
- hiervoor is in het wijkengebied tussen Leek en Roden een speciale bus/trambaan nodig. De globale ligging is op de kaart aangegeven;
- vormgeving vergelijk wegtype 1;
- in de varianten 4, 5 en 6 zal het west-oost gelegen traject samen vallen met de aan te leggen weg voor autoverkeer. In de varianten 1 en 3 zal deze bus/trambaan exclusief voor het openbaar vervoer gereserveerd worden.

Variant 3: bestaande hoofdontsluiting aangevuld met Westelijke omlegging Leek

- westelijke omlegging Leek, noord-zuid door het gebied tussen de bouwlocatie Tolbertervaart en de Halbe Wiersmaweg. De weg volgt in dit gebied de bestaande noord-zuidgerichte verkavelings- en houtsingelstructuur;
- nabij de A7 is de westelijke omlegging via een parallelweg langs de A7 verbonden met de aansluitingen Boerakker/A7 en Leek/A7.
- vanaf de westelijke omlegging twee verbindingswegen die door de bouwlocatie Tolbertervaart aansluiten op de Auwemalaan;
- aan de zuidkant sluit de nieuwe weg aan op de bestaande N979 Leek-Zevenhuizen.

Variant 4: bestaande hoofdontsluiting aangevuld met Westelijke omlegging Leek, verlengd tot Nieuw-Roden

- aanleg westelijke omlegging Leek, noord-zuid door het gebied tussen de bouwlocatie Tolbertervaart en de Halbe Wiersmaweg. De weg volgt in dit gebied de bestaande noord-zuidgerichte verkavelings- en houtsingelstructuur;
- de nieuwe weg kruist de N979 Leek-Zevenhuizen en wordt doorgetrokken richting Nieuw-Roden, door of langs de uitbreidingslocatie Nieuw-Roden afbuigend naar de bouwlocatie Roden-Zuid en daar eindigend. De weg volgt in het wijkengebied de oost-westgerichte verkavelings- en houtsingelstructuur.

Variant 5: nieuwe hoofdontsluiting via Westelijke omlegging Leek, Wijkenweg, Hofstedenlaan

- aanleg westelijke omlegging Leek, vergelijkbaar met variant 4;
- meest noordelijke stuk zo nodig 2x2 rijstroken;
- kruist de N979 Leek-Zevenhuizen en wordt doorgetrokken richting Nieuw-Roden en via de Vijfde Verloting/Hofstedenlaan verbonden met de bestaande hoofdinfrastructuur in Roden;
- gelijktijdig afwaarderen Santeeweg (tunnelbak in de huidige N372 bij Leek/Nietap verval, de bestaande rondweg Nietap komt geheel op maaiveld te liggen, kruist via een beweegbare brug de nieuwe waterverbinding centrum Leek - LeekstermeerN372;

- vanaf het eindpunt van de weg de Maatlanden in Roden wordt in zuidelijke richting de Doorsteekweg aangelegd. Deze loopt binnen de bestaande kom over/langs de sportvelden, kruist de Hullenweg en sluit aan op de N373/Norgerweg richting Langelo/Norg.

Variant 6: idem als 5, maar dan via tracé Weg door de Maatlanden

- aanleg westelijke omlegging Leek, vergelijkbaar met variant 4 en 5;
- meest noordelijke stuk zo nodig 2x2 rijstroken;
- vanaf N979 doorgetrokken naar Roden en daar via Weg door de Maatlanden verbinden met de bestaande hoofdinfrastructuur Roden;
- gelijktijdig afwaarderen Santeeweg (tunnelbak in de huidige N372 bij Leek/Nietap vervalt, de bestaande rondweg Nietap komt geheel op maaiveld te liggen, kruist via een beweegbare brug de nieuwe waterverbinding centrum Leek - LeekstermeerN372;
- vanaf het eindpunt van de weg de Maatlanden in Roden wordt in zuidelijke richting de Doorsteekweg aangelegd. Deze loopt binnen de bestaande kom over/langs de sportvelden, kruist de Hullenweg en sluit aan op de N373/Norgerweg richting Langelo/Norg.

Variant 7: idem als 5, maar dan zuidelijk om Nieuw-Roden naar Doorsteekweg

- aanleg westelijke omlegging Leek, vergelijkbaar met variant 4 en 5, doorgetrokken naar Roden en daar zuidelijk om Nieuw-Roden naar Doorsteekweg;
- gelijktijdig afwaarderen Santeeweg (tunnelbak in de huidige N372 bij Leek/Nietap vervalt, de bestaande rondweg Nietap komt geheel op maaiveld te liggen, kruist via een beweegbare brug de nieuwe waterverbinding centrum Leek - LeekstermeerN372;
- vanaf het eindpunt van de weg de Maatlanden in Roden wordt in zuidelijke richting de Doorsteekweg aangelegd. Deze loopt binnen de bestaande kom over/langs de sportvelden, kruist de Hullenweg en sluit aan op de N373/Norgerweg richting Langelo/Norg.

PM consistentieslag teksten en inhoud met Planstudie infrastructuur en PlanMER tweede fase IGS Leek-Roden

3.3

MOGELIJKE EFFECTEN ALS GEVOLG VAN INGREEP

De ingreep die plaatsvindt in het plangebied Leek-Roden kan negatieve effecten veroorzaken op beschermde gebieden en beschermde en/of bedreigde soorten binnen deze gebieden. In onderstaande paragrafen worden de effecten beschreven die mogelijk optreden binnen de Natura 2000-gebieden en het beschermd natuurmonument.

3.3.1

RUIMTEBESLAG

Ruimtebeslag treedt op wanneer bij de aanleg van infrastructuur beschermde natuurgebieden worden doorsneden. Als gevolg van ruimtebeslag bestaat de kans dat habitattypen of biotopen van soorten aangetast worden. De infrastructuurvarianten liggen allen buiten de begrenzing van de Natura 2000-gebieden Leekstermeer en Fochteloërveen en het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos. Er vindt dus geen ruimtebeslag plaats binnen deze gebieden. Wel treedt ruimtebeslag op in de omgeving van de Natura 2000-gebieden, waardoor leefgebied van kwalificerende vogelsoorten die foerageren buiten de Natura 2000-gebieden mogelijk wordt aangetast. Door aantasting van de foerageergebieden kunnen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden. Voor de soorten wordt

aangenomen dat zij foerageren binnen een straal van gemiddeld 5 kilometer rond de Natura 2000-gebieden en niet binnen een straal van 250 meter rond de bebouwde kom en 200 meter tot een bestaande weg (Hut & Bos, 2007). Voor de mate van ruimtebeslag per wegtype wordt verwezen naar paragraaf 3.2. De effecten als gevolg van de infrastructuurvarianten zijn kwalitatief beoordeeld. In deze fase kunnen nog geen kwantitatieve aantallen bepaald worden voor ruimtebeslag, doordat de exacte ligging van de infrastructuurvarianten niet vast staat, maar uitgegaan wordt van een zoekgebied.

3.3.2

VERSNIPPERING

Versnippering kan optreden wanneer werkzaamheden beschermde natuurgebieden doorsnijden en daarmee populaties van een soort of habitatype ruimtelijk van elkaar scheiden. Barrièrewerking kan de bewegingsvrijheid van soorten beperken, waardoor deelpopulaties van elkaar geïsoleerd raken of bepaalde functionele gebieden niet meer bereikt kunnen worden. Hierdoor lopen de betrokken (deel)populaties het risico te verzwakken en eventueel lokaal uit te sterven. Doordat alle infrastructuurvarianten buiten de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument liggen, treedt geen barrièrewerking binnen de gebieden op. Negatieve effecten als gevolg van versnippering kunnen bij voorbaat uitgesloten worden.

3.3.3

VERSTORING (GELUID, LICHT, BEWEGING)

Nieuwe infrastructuur in en nabij de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument kan leiden tot verstoring van kwalificerende soorten door geluid, licht en beweging. Geluid kan verstorend zijn voor vogels, zoogdieren en sommige soorten amfibieën. Onregelmatige geluiden kunnen stress- en vluchtreacties oproepen. Dit kan indirect leiden tot verzwakking van populaties, bijvoorbeeld door teruglopende reproductie of door toename van sterfte van dieren. Verstoring door licht is soortspecifiek. Sommige soorten zullen sterk verlichte gebieden vermijden, waardoor beperking van hun leefgebied of barrièrewerking op vaste migratieroutes optreedt. Andere soorten worden aangetrokken door licht, waardoor ze in minder geschikte biotopen terecht komen, waar ze geen voedsel kunnen vinden of zich niet kunnen voortplanten. Aanwezigheid van bewegende mensen, voertuigen en installaties kan schrikreacties oproepen bij dieren. De effecten zijn vergelijkbaar met de reacties op geluidverstoring: mijden van gebieden, vluchtgedrag, afname reproductie, verminderde voedselopname en uiteindelijk verzwakking van de populatie.

Mogelijke effecten als gevolg van verstoring kunnen onderverdeeld worden in effecten tijdens de aanlegfase en effecten tijdens de gebruiksfase. Verstoring tijdens de aanlegfase kan optreden door geluidsoverlast, gebruik van bouwlampen buiten de dagperiode en aanwezigheid van mensen en machines tijdens de aanleg van de geplande infrastructuur. Als maximale verstoringafstand wordt een straal van 500 meter tot de werkzaamheden aangehouden. In de gebruiksfase kan de aanwezigheid van verkeer leiden tot verstoring door geluid, visuele hinder en licht (lantarenpalen, koplampen), waardoor de kwaliteit van leefgebieden permanent kan afnemen. Visuele hinder (van langsrijdende auto's) is naar verwachting voor de natuur een minder groot probleem (reikt minder ver dan licht en geluid). Omdat verstoring door geluid het meest ver (van de weg af) strekt is geluidhinder in de beoordeling maatgevend. Uit onderzoek is bekend dat de dichtheden en het broedsucces van weidevogels en bosvogels worden beïnvloed door geluid (Reijnen et al, 1992). Uit dit onderzoek is gebleken dat voor bosvogels bij een geluidsbelasting vanaf 42

dB(A) effecten op gaan treden. Bij weidevogels treden de effecten op vanaf 47 dB(A). De gevolgen van geluidverstooring zijn bepaald aan de hand van de 45 dB(A) contour van de geplande infrastructuur ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Aan de hand van de contouren wordt per variant een kwantitatieve beoordeling gegeven van het aantal hectare verstoord natuurgebied per variant ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Kanttekening hierbij is dat de kwantitatieve oppervlakten verstoord natuurgebied in een latere fase nog enigszins kunnen afwijken, doordat de exacte ligging van de infrastructuurvarianten niet vast staat, maar uitgegaan wordt van een zoekgebied.

3.3.4

DIRECTE AANTASTING INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Werkzaamheden in Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument kunnen leiden tot directe aantasting van voorkomende soorten en habitattypen. Mobiele soorten kunnen tijdens werkzaamheden tijdelijk uitwijken naar geschikte leefgebieden in de omgeving van het plangebied. Soorten die niet of weinig mobiel zijn, kennen echter geen gelegenheid om werkzaamheden te ontvluchten. Werkzaamheden kunnen dan leiden tot schade aan en omkomen van individuen. Naast fysieke schade aan individuen kunnen werkzaamheden zorgen voor aantasting van het leefgebied van soorten en schade aan holen, schuilplaatsen, voortplantings- en overwinteringsplaatsen. De ingreep vindt plaats buiten de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument. De voorkomende habitattypen zijn gebonden aan het Leekstermeergebied. Ook zeggekorfslak, een soort die voorkomt op zeggesoorten in onbeschaduwde verlande oevers, is gebonden aan het natuurgebied. Directe aantasting van habitattypen en zeggekorfslak kan daardoor uitgesloten worden. De kwalificerende vogelsoorten die foerageren binnen het plangebied van de infrastructuurvarianten kunnen tijdens werkzaamheden uitwijken, waardoor geen sprake zal zijn van directe aantasting. Wel kan aantasting van foerageergebied plaatsvinden. Deze effecten worden onder ruimtebeslag beschreven.

3.3.5

VERDROGING

Aanleg van infrastructuur kan effecten hebben op de grond- en oppervlaktewaterhuishouding en leiden tot effecten op waterafhankelijke natuurwaarden. Voor wegen aangelegd op maaiveld niveau zal de benodigde afwatering en ontwatering gerealiseerd worden door bermsloten. Afhankelijk van de grondwatersituatie zullen deze een ontwaterende werking krijgen. Dit kan leiden tot veranderingen in regionale en lokale grondwaterstroming, kwel en wegzijging en/of veranderingen in het oppervlaktewatersysteem, waardoor negatieve effecten op natuurwaarden ontstaan. Bemaling is vooralsnog niet aan de orde. De effectbeoordeling zal plaatsvinden aan de hand van de resultaten van het aspect bodem en water.

3.4

EFFECTBESCHRIJVING

Bij de beoordeling van de gevolgen voor de bestaande natuurwaarden gaat de aandacht uit naar de aantasting van beschermde gebieden en naar de gevolgen voor beschermde en/of bedreigde soorten binnen deze gebieden. De gevolgen voor natuurwaarden worden zowel tijdens de aanlegfase als in de gebruiksfase meegenomen in de effectbeoordeling.

3.4.1

RUIMTEBESLAG

Natura 2000-gebied Leekstermeer

Alle infrastructuurvarianten liggen buiten het Natura 2000-gebied, waardoor geen ruimtebeslag optreedt van gekwalificeerde habitattypen en zeggekorfslak. Ook is geen sprake van ruimtebeslag van broedhabitat van de soorten porseleinhoen (natte uiterwaarden, riet- en zeggemoerassen, onderwatergelopen graslanden) en rietzanger (rietlanden en oevervegetaties). De soorten zijn voor hun broedhabitat gebonden aan het Natura 2000-gebied. Kwartelkoning broedt met name in hooilanden rond het Leekstermeer. Kolgans, brandgans en smient foerageren met name op grasland. De belangrijkste foerageergebieden rond het Leekstermeer zijn de polder Vredewold, de westelijke delen van de polder Matsloot-Roderwolde en de Zuidermaden. In toenemende mate foerageren de ganzen en smienten ten noorden van de A7 in de polder Oostwold (Hut & Bos, 2007). De infrastructuurvarianten liggen op ruime afstand van deze foerageergebieden. Het gebied ten oosten van Nietap bevat geschikt foerageergebied voor ganzen en eenden uit het Leekstermeergebied. Binnen variant 1 zal de J.P. Santeeweg (N372), gelegen direct ten westen van bovengenoemd foerageergebied, worden opgewaarderd aan de oostzijde. Van ruimtebeslag is echter geen sprake, doordat de opwaardering plaatsvindt op de plek van het bestaande fietspad aan de oostzijde. Dit deel is momenteel al verhard en daardoor ongeschikt als foerageergebied. Er is geen sprake van ruimtebeslag. De zoekgebieden van de overige varianten liggen op ruime afstand van geschikte foerageergebieden.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

De infrastructuurvarianten liggen buiten het Natura 2000-gebied, waardoor geen ruimtebeslag optreedt van gekwalificeerde habitattypen. Ook treden geen negatieve effecten door ruimtebeslag op voor de gekwalificeerde broedvogelsoorten geoorde fuut (ondiepe, kleinschalige wateren) en porseleinhoen (natte uiterwaarden, riet- en zeggemoerassen, onderwatergelopen graslanden) doordat zij voor hun broedbiotopen gebonden zijn aan het Fochteloërveen. Negatieve effecten op de broedvogels paapje (kruidenrijke, open graslanden), roodborsttapuit (open tot halfopen, vaak droge terreinen) en de eendensoorten slobbeend en wintertaling worden niet verwacht door de ruime afstand tussen het Fochteloërveen en het dichtsbijzijnde zoekgebied voor infrastructuur (ca 9 km). Voor de soorten kolgans, toendrarietgans, wilde zwaan en kleine zwaan dient het Fochteloërveen als slaapplek. De ganzensoorten foerageren met name op grasland en de zwanen op bouwland (Hul & Bos, 2007). Het Steenbergerveld is een belangrijk foerageergebied voor bovengenoemde soorten. Toendrarietganzen (tot 3500 exemplaren) en kolganzen (tot 750 exemplaren) foerageren er in grote aantallen. Ook wilde zwaan is hier aangetroffen (SOVON). Het aantal toendrarietganzen en kolganzen dat overwintert in het Steenbergerveld lijkt toe te nemen (SOVON). De soorten maken met name in de maanden januari en februari gebruik van het Steenbergerveld als foerageergebied. Varianten 4 en 7 doorkruisen het Steenbergerveld aan de zuidkant van de bebouwde kern van Roden. Significant negatieve effecten als gevolg van de aanleg van de nieuwe weg ter hoogte van Nieuw-Roden (bij beide varianten) kunnen niet uitgesloten worden.

Beschermd Natuurmonument Elzenbroekbos

De deelgebieden liggen buiten het beschermd natuurmonument, waardoor geen ruimtebeslag optreedt. Negatieve effecten door ruimtebeslag op de landschappelijke en botanische waarden kunnen daardoor uitgesloten worden. Ook negatieve effecten op de ornithologische waarden van het gebied worden niet verwacht. Het boscomplex is van

belang als broedplaats voor vogels van bos en struweel. De omgeving van het Elzenbroekbos bestaat uit graslanden, waardoor de vogelsoorten gebonden zijn aan het beschermd natuurgebied. De overwinterende vogels gebruiken het bos als rustplaats en foerageren naar verwachting in de omgeving van het Leekstermeer. Ook voor deze vogelsoorten zullen geen negatieve effecten optreden door ruimtebeslag.

3.4.2

VERSNIPPERING

Er is geen sprake van negatieve effecten door versnippering, doordat de Natura 2000-gebieden en het beschermd natuurmonument niet door de infrastructuurvarianten doorsneden worden.

3.4.3

VERSTORING (GELUID, LICHT, BEWEGING)

Natura 2000-gebied Leekstermeer

Bij variant 1 leiden werkzaamheden in het kader van de opwaardering van de J.P. Santeeweg gedurende de aanlegfase tot tijdelijke verstoring van kolgans, brandgans en smient, indien deze plaatsvinden binnen het overwinteringsseizoen. Geschikt leefgebied van bovengenoemde soorten ligt op circa 250 meter afstand van het plangebied voor de werkzaamheden (Hul & Bos, 2007). Verstoring zal plaatsvinden door geluid en beweging. Brandgans, kolgans en smient zijn met name gevoelig voor beweging. Verstoring van de 's nachts foeragerende smient wordt niet verwacht, tenzij 's nachts wordt gewerkt. Indien werkzaamheden buiten de dagperiode plaatsvinden, kan verstoring door licht optreden. De indicatieve verstoringafstand voor ganzen tot bestaande wegen betreft 200 meter (Hul & Bos, 2007). De op te waarden J.P. Santeeweg ligt op 250 meter afstand. Realisatie van variant 1, ten opzichte van de autonome ontwikkeling, leidt niet tot permanente geluidsverstoring binnen het foerageergebied. Er is geen sprake van permanente verstoring door realisatie van variant 1. De overige varianten liggen op grotere afstand van geschikte foerageergebieden van ganzen en eenden uit het Leekstermeergebied. Negatieve effecten als gevolg van verstoring kunnen voor deze varianten zowel tijdens de aanleg- als de gebruikfase worden uitgesloten.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

Bij variant 4 en 7 en in beperktere mate variant 5 en 6 leiden werkzaamheden gedurende de aanlegfase in en nabij het Steenbergerveld tot verstoring van toendrarietgans, kolgans en wilde zwaan (indien deze plaatsvinden binnen het overwinteringsseizoen). Deze soorten zijn allen gevoelig voor verstoring door beweging en maken met name in de maanden januari en februari gebruik van het Steenbergerveld als foerageergebied. Indien werkzaamheden buiten de dagperiode plaatsvinden, kan binnen verstoring door licht optreden. Tijdens de gebruikfase kan een toename van verkeer leiden tot permanente verstoring van bovengenoemde soorten. In onderstaande tabel is per variant het aantal hectare verstoord foerageergebied aangegeven ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Tabel 3.4

Verstoord gebied (ha) per variant.

Variant	AO	1	2	3	4	5	6	7
Aantal ha verstoord gebied (> 45 dB(A))	0,00	0,00	0,00	0,00	33,30	0,87	0,68	37,84

Bij realisatie van variant 1, 2 en 3 kunnen negatieve effecten als gevolg van verstoring geheel uitgesloten worden. Variant 5 en 6 leiden tot negatieve effecten op toendrarietgans, kolgans

en wilde zwaan. Bij variant 4 en 7 kunnen significant negatieve effecten op bovengenoemde soorten niet bij voorbaat uitgesloten worden.

Beschermd Natuurmonument Elzenbroekbos

Door de ruime afstand tussen de infrastructuurvarianten en het beschermd natuurmonument, kunnen negatieve effecten door verstoring bij voorbaat uitgesloten worden.

3.4.4 DIRECTE AANTASTING

Er is geen sprake van directe aantasting doordat de deelgebieden buiten de Natura 2000-gebieden en het beschermd natuurmonument liggen en door de mobiliteit van vogels. De effecten van directe aantasting van leefgebieden wordt onder ruimtebeslag beschreven.

3.4.5 VERDROGING

Natura 2000-gebied Leekstermeer

In de ondergrond van het Natura 2000-gebied Leekstermeer worden kleilagen en veenafzettingen aangetroffen. Lokaal komt keileem en potklei voor. Door de aanwezige slechtdoorlatende lagen is het voorkomen van regionale kwel onwaarschijnlijk. Door grote weerstand van deze lagen werkt een eventuele potentiaal verandering in bermsloten in het watervoerendpakket niet door. Door het hogere peil van het Leekstermeer wordt lokale kwel in de gebieden rond het Leekstermeer aangetroffen. Lokale kwel wordt aangetroffen op de omliggend gelegen dekzandruggen. Bemaling ten behoeve van de opwaardering van de J.P. Santeeweg bij variant 1 is niet aan de orde. Wel worden er ontwaterende watergangen (bermsloten) langs de weg aangelegd. De kwalificerende soorten kolgans, brandgans en smient, die ten oosten van Nietap foerageren, zijn echter niet gevoelig voor verdroging, waardoor negatieve effecten niet aan de orde zijn. De overige varianten liggen op ruime afstand van geschikt foerageergebied van kwalificerende soorten, waardoor verdrogingeffecten bij voorbaat kunnen worden uitgesloten.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

Negatieve effecten door verdroging worden niet verwacht. Momenteel zijn al greppels aanwezig langs de foerageergebieden van toendrarietgans en kolgans binnen het Steenbergerveld. Daarnaast functioneren de grasvelden bij verdroging nog steeds als geschikt foerageergebied, waardoor negatieve effecten op bovengenoemde soorten bij voorbaat kunnen worden uitgesloten.

Beschermd Natuurmonument Elzenbroekbos

De natuurwaarden van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos zijn aan potklei verbonden. Door de grote weerstand van deze lagen werkt een eventuele potentiaal verandering in het watervoerendpakket niet door naar de freatische grondwaterstand in of op de potklei. Bovendien liggen de infrastructuurvarianten op ruime afstand van het Elzenbroekbos en is de invloedssfeer van de verdrogingeffecten door de ontwaterende werking van de bermsloten lokaal en gering. Negatieve effecten als gevolg van verdroging kunnen worden uitgesloten.

HOOFDSTUK

4 Effectbeoordeling

4.1 NATURA 2000-GBIED LEEKSTERMEER

De geplande infrastructuur in het plangebied Leek-Roden leidt tot negatieve effecten op kwalificerende natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Leekstermeer door tijdelijke verstoring. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.1

Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Leekstermeer.

		Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
Aanlegfase						
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A122	Kwartelkoning	0	0	0	0	0
A295	Rietzanger	0	0	0	0	0
A041	Kolgans	0	0	- ¹	0	0
A045	Brandgans	0	0	- ²	0	0
A050	Smient	0	0	- ³	0	0
H7140	Overgangs- en trilvenen	0	0	0	0	0
H91E0	Beekbegeleidende bossen	0	0	0	0	0
H1016	Zeggekorfslak	0	0	0	0	0
Gebruiksfase						
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A122	Kwartelkoning	0	0	0	0	0
A295	Rietzanger	0	0	0	0	0
A041	Kolgans	0	0	0	0	0
A045	Brandgans	0	0	0	0	0
A050	Smient	0	0	0	0	0
H7140	Overgangs- en trilvenen	0	0	0	0	0
H91E0	Beekbegeleidende bossen	0	0	0	0	0
H1016	Zeggekorfslak	0	0	0	0	0

De geplande infrastructuur leidt niet tot negatieve effecten op habitattypen en broedvogels. Wel leidt de aan te leggen infrastructuur mogelijk tot tijdelijke verstoring van kolgans, brandgans en smient. Kolgans, brandgans en smient kennen allen behoudsopgaven voor

¹ De verstoring treedt tijdelijk op, tijdens de gebruikersfase, er zijn geen permanente effecten.

² De verstoring treedt tijdelijk op, tijdens de gebruikersfase, er zijn geen permanente effecten.

³ Negatieve effecten op smient treden alleen op indien werkzaamheden gedurende de aanlegfase 's nachts plaatsvinden.

omvang en kwaliteit van het leefgebied. De soorten hebben een gunstige mate van instandhouding. De aantallen kolganzen zijn echter recent fors afgenomen. In de omgeving van het Leekstermeer liggen vele hectaren geschikt foerageergebied voor ganzen en smienten. Binnen de straal van 5 kilometer rond het Leekstermeer ligt circa 2713 hectare ganzenfoerageergebied. Hiervan bestaat 2421 hectare uit grasland. Het gebied kent 393 hectare verstoringvrij, theoretisch geschikt, oppervlak akkerland en grasland. De opvangcapaciteit van dit oppervlak ligt boven de capaciteit die nodig is om de aantallen kolganzen, brandganzen en smienten conform de instandhoudingsdoelstellingen te huisvesten (Hul & Bos, 2007). In de belangrijke foerageergebieden polder Vredewold en polder Oostwold (noordelijk deel) treden geen negatieve effecten op als gevolg van de infrastructuurvarianten. Ook in polder Matsloot-Roderwolde en de Zuidermaden blijft geschikt leefgebied voor bovengenoemde soorten bestaan waarnaar de soorten tijdelijk kunnen uitwijken. Er is geen sprake van permanente verstoring.

De verschillende infrastructuurvarianten leiden in meer of mindere mate tot negatieve effecten op kolgans, brandgans en smient. In onderstaande tabel staan de relevante effecten weergegeven van de infrastructuurvarianten. Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele cumulatieve effecten door combinaties van infrastructuurvarianten en woningbouw. Mogelijke cumulatieve effecten worden besproken in hoofdstuk 5.

Tabel 4.2

Mogelijke effecten van de deelgebieden op Natura 2000-gebied Leekstermeer.

Variant	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
1			X ⁴			Negatief effect
2						Niet of nauwelijks effect
3						Niet of nauwelijks effect
4						Niet of nauwelijks effect
5						Niet of nauwelijks effect
6						Niet of nauwelijks effect
7						Niet of nauwelijks effect

De infrastructuurvariant 1 leidt mogelijk tot negatieve effecten op kolgans, brandgans en smient door tijdelijke verstoring. Er is geen sprake van permanente verstoring tijdens de gebruiksfase. Doordat voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar zijn in de omgeving van het plangebied en door de gunstige mate van instandhouding worden geen significant negatieve effecten verwacht.

⁴ Er is alleen sprake van tijdelijke verstoring.

4.2

NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

De geplande infrastructuur in het plangebied Leek-Roden leidt tot negatieve effecten op kwalificerende natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Fochteloërveen door permanent ruimtebeslag en verstoring. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.3

Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura-2000 gebied Fochteloërveen.

		Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
Aanlegfase						
H3160	Zure vennen	0	0	0	0	0
H4010	Vochtige heiden	0	0	0	0	0
H4030	Droge heiden	0	0	0	0	0
H7110	Actieve hoogvenen	0	0	0	0	0
H7120	Herstellende hoogvenen	0	0	0	0	0
A008	Geoorde fuut	0	0	0	0	0
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A275	Paapje	0	0	0	0	0
A276	Roodborsttapuit	0	0	0	0	0
A037	Kleine zwaan	0	0	0	0	0
A038	Wilde zwaan	-	0	-	0	0
A039	Toendrarietgans	-	0	-	0	0
A041	Kolgans	-	0	-	0	0
A052	Wintertaling	0	0	0	0	0
A056	Slobeend	0	0	0	0	0
Gebruiksfase						
H3160	Zure vennen	0	0	0	0	0
H4010	Vochtige heiden	0	0	0	0	0
H4030	Droge heiden	0	0	0	0	0
H7110	Actieve hoogvenen	0	0	0	0	0
H7120	Herstellende hoogvenen	0	0	0	0	0
A008	Geoorde fuut	0	0	0	0	0
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A275	Paapje	0	0	0	0	0
A276	Roodborsttapuit	0	0	0	0	0
A037	Kleine zwaan	0	0	0	0	0
A038	Wilde zwaan	-	0	-	0	0
A039	Toendrarietgans	-	0	-	0	0
A041	Kolgans	-	0	-	0	0
A052	Wintertaling	0	0	0	0	0
A056	Slobeend	0	0	0	0	0

Nieuwe infrastructuur in het plangebied Leek-Roden leidt niet tot negatieve effecten op habitattypen en broedvogels. Wel leidt nieuwe infrastructuur tot negatieve effecten op toendrarietgans, kolgans en wilde zwaan door permanent ruimtebeslag en verstoring. De soorten kennen allen behoudsopgaven voor omvang en kwaliteit van het leefgebied. Toendrarietgans en kolgans kennen een gunstige staat van instandhouding. Wilde zwaan kent een matig ongunstige staat van instandhouding. Deze landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een licht afnemende trend die waarschijnlijk geen

Nederlandse oorzaak heeft (klimaat). Kolganzen worden naast het Steenbergerveld mede in de graslanden rond het Leekstermeer in hoge aantallen aangetroffen. Ook wilde zwaan wordt hier aangetroffen. Voor deze soorten blijft dan ook voldoende geschikt leefgebied bestaan (zie §4.1). Toendrarietgans komt echter nergens in het gebied in dermate hoge aantallen voor. Met name voor deze soort heeft het Steenbergerveld een belangrijke functie.

De verschillende infrastructuurvarianten leiden in meer of mindere mate tot negatieve effecten op kolgans, brandgans en smient. In onderstaande tabel staan de relevante effecten weergegeven van bebouwing in de betreffende deelgebieden. Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele cumulatieve effecten door combinaties van infrastructuurvarianten en woningbouw. Mogelijke cumulatieve effecten worden besproken in hoofdstuk 5.

Tabel 4.4

Mogelijke effecten van de deelgebieden op Natura 2000-gebied Fochteloërveen.

Variant	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
1						Niet of nauwelijks effect
2						Niet of nauwelijks effect
3						Niet of nauwelijks effect
4	X X		X X			Zeer negatief effect
5			X			Negatief effect
6			X			Negatief effect
7	X X		X X			Zeer negatief effect

Het Steenbergerveld is van belang als foerageerplaats voor grote groepen ganzen. De kolgans (tot 750 exemplaren) en met name de toendrarietgans (tot 3500 exemplaren) foerageren er in grote aantallen (SOVON). Ook de wilde zwaan, hoewel in lagere aantallen, maakt in grote mate gebruik van het gebied (mededeling Staatsbosbeheer). De infrastructuurvarianten 5 en 6 leiden tot tijdelijke en permanente verstoring van bovengenoemde soorten. Doordat de verstoring in een beperkt deel van het Steenbergerveld plaatsvindt, worden geen significant negatieve effecten verwacht. Variant 4 en 7 leiden tot permanent ruimtebeslag en verstoring voor bovengenoemde soorten. Door de grote aantallen ganzen die foerageren binnen het Steenbergerveld en door het aanzienlijke oppervlak van het ruimtebeslag c.q. verstoring, kunnen significant negatieve gevolgen niet bij voorbaat worden uitgesloten.

4.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Er worden geen negatieve effecten verwacht als gevolg van de geplande infrastructuur op de wezenlijke waarden van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos.

Tabel 4.5

Mogelijke effecten op de wezenlijke kenmerken van beschermd natuurmonument Elzenbroekbos.

	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
Aanlegfase					
Landschappelijke waarden	0	0	0	0	0
Botanische waarden	0	0	0	0	0
Ornithologische waarden	0	0	0	0	0
Gebruiksfase					
Landschappelijke waarden	0	0	0	0	0
Botanische waarden	0	0	0	0	0
Ornithologische waarden	0	0	0	0	0

Geen van de infrastructuurvarianten leidt tot negatieve effecten op de landschappelijke, botanische en ornithologische waarden van het Elzenbroekbos (zie onderstaande tabel). Hierbij is geen rekening gehouden met eventuele cumulatieve effecten door combinaties van infrastructuurvarianten en woningbouw. Mogelijke cumulatieve effecten worden besproken in hoofdstuk 5.

Tabel 4.6

Mogelijke effecten van de deelgebieden op beschermd natuurmonument Elzenbroekbos.

Variant	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
1						Niet of nauwelijks effect
2						Niet of nauwelijks effect
3						Niet of nauwelijks effect
4						Niet of nauwelijks effect
5						Niet of nauwelijks effect
6						Niet of nauwelijks effect
7						Niet of nauwelijks effect

HOOFDSTUK 5

Cumulatie

5.1

ALGEMEEN

De combinatie van de infrastructuurvarianten met woningbouw in bepaalde deelgebieden kan leiden tot versterking van negatieve effecten op beschermde gebieden en/of soorten. Als effecten versterkt worden door cumulatie kan er sprake zijn van een significant negatief effect waar eerder sprake was van negatief effect.

In dit project wordt daarom gekeken naar cumulatie van effecten binnen het plan (bijvoorbeeld woningbouw met aanleg van infrastructuur). Daarnaast is het belangrijk om te weten of dit project in samenhang met andere autonome ontwikkelingen leidt tot een gewijzigde effectbeoordeling. Hierbij worden alleen die ontwikkelingen meegenomen waar daadwerkelijk concrete plannen voor zijn of waarvoor besluiten genomen zijn.

5.2

NATURA 2000-GBIED LEEKSTERMEER

Bij woningbouw binnen de deelgebieden Rond Leekstermeer en Roden Noord Oost kunnen significant negatieve effecten op kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied Leekstermeer niet uitgesloten worden. Woningbouw binnen de deelgebieden Roden Noord, Nietap Oksel, Nietap Oost, Bitseveld, Leeksterveld A, Leeksterveld B en Oostwold leidt mogelijk tot negatieve effecten op de kwalificerende soorten brandgans, kolgans en smient. Indien infrastructuurvariant 1 gerealiseerd wordt en werkzaamheden plaatsvinden gedurende het overwinteringsseizoen, worden de negatieve effecten op kwalificerende ganzen en eenden door tijdelijke verstoring versterkt door de negatieve effecten van woningbouw. Door de combinatie van variant 1 met woningbouw kunnen negatieve effecten elkaar versterken en daardoor tot significant negatieve effecten leiden.

Naast bovengenoemde cumulatieve effecten, bestaan er meer plannen en projecten in de omgeving van het Leekstermeer die kunnen leiden tot cumulatie van negatieve effecten. De volgende plannen en projecten leiden mede tot negatieve effecten op foeragerende ganzen in het gebied Leekstermeer en versterken daarmee het risico op significant negatieve gevolgen:

- In het noorden van de A7 binnen het deelgebied Rond Leekstermeer ligt een locatie voor het toekomstige bedrijventerrein Westpoort, als uitbreiding van de stad Groningen. De locatie ligt tegen geschikt ganzenfoeragegebied. Het bedrijventerrein is momenteel al in ontwikkeling, waardoor geschikt ganzenfoeragegebied verloren is gegaan.
- In de winter 2006/2007 zijn langs de A7 houtsingels verwijderd, waardoor de versturende werking van de A7 in de polder Matsloot-Roderwolde is toegenomen (Hul & Bos, 2007).

- In het kader van herinrichting Peize zijn plannen opgezet om grote delen rond het Leekstermeer te ontwikkelen als moerasgebied. Door moerasontwikkeling treden negatieve effecten op voor ganzen en smienten door afname van geschikt foerageergebied.
- Er zijn plannen voor de aanleg van de spoorlijn Groningen-Drachten-Heerenveen (geen autonome ontwikkeling). Deze spoorlijn zal nabij het Leekstermeergebied komen te liggen.

5.3

NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOERVEEN

Woningbouw binnen de deelgebieden Steenbergerveld Noord Oost, Steenbergerveld Zuid Oost en Steenbergerveld West leidt mogelijk tot significant negatieve effecten op de kwalificerende soorten toendrarietgans, kolgans en wilde zwaan uit het Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Voor de bouw van woningen in het Steenbergerveld bestaan drie verschillende varianten (zie ook het rapport 'Verdiepingsslag Passende Beoordeling Intergemeentelijke Structuurvisie Leek-Roden'). Variant 1 leidt tot significant negatieve effecten, de varianten 2 en 3 leiden tot negatieve effecten. Door aanleg van de infrastructuurvarianten 4 en 7 binnen het Steenbergerveld in combinatie met bovengenoemde woningbouw bestaat de kans op versterking van deze negatieve effecten, waardoor alsnog significant negatieve effecten kunnen optreden.

HOOFDSTUK

6 Conclusie

6.1

NATURA 2000-GBIED LEEKSTERMEER

De infrastructuurvarianten leiden in meer of mindere mate tot mogelijke gevolgen voor het Natura 2000-gebied Leekstermeer. Negatieve effecten op de kwalificerende natuurwaarden van het Leekstermeer treden mogelijk op als gevolg van tijdelijke verstoring.

Niet of nauwelijks negatieve effecten

De infrastructuurvarianten 2, 3, 4, 5, 6 en 7 leiden niet of nauwelijks tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Leekstermeer. De vergunning voor realisatie van deze infrastructuurvarianten kan op grond van de Nb-wet verleend worden. Hier kunnen wel voorwaarden aan gesteld worden.

Negatieve effecten/significant negatieve effecten

De infrastructuurvariant 1 leidt mogelijk tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Leekstermeer. Door combinatie van variant 1 met woningbouw in de deelgebieden Roden Noord, Roden Noord Oost, Nietap Oksel, Nietap Oost, Bitseveld, Rond Leekstermeer, Leeksterveld A, Leeksterveld B en Oostwold treedt mogelijk cumulatie op, waardoor significant negatieve effecten niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat de zekerheid niet bestaat dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn. Indien woningbouw plaatsvindt in een of meerdere van bovengenoemde deelgebieden in combinatie met realisatie van infrastructuurvariant 1, dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria.

6.2

NATURA 2000-GBIED FOCHTELOËRVEEN

De infrastructuurvarianten leiden in meer of mindere mate tot mogelijke gevolgen voor het Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Negatieve effecten op de kwalificerende natuurwaarden van het Fochteloërveen treden mogelijk op als gevolg van permanent ruimtebeslag en verstoring.

Niet of nauwelijks negatieve effecten

De infrastructuurvarianten 1, 2 en 3 leiden niet of nauwelijks tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Fochteloërveen. De vergunning voor realisatie van bovengenoemde infrastructuurvarianten kan op grond van de Nb-wet verleend worden. Hier kunnen wel voorwaarden aan gesteld worden.

Negatieve effecten/significant negatieve effecten

De infrastructuurvarianten 5 en 6 leiden tot tijdelijke negatieve effecten op de kwalificerende natuurwaarden van Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Deze varianten lopen tot aan het Steenbergerveld. Het Steenbergerveld is van belang als foerageergebied

voor ganzen. Woningbouw in deelgebied Steenbergerveld West, Steenbergerveld Noord Oost en Steenbergerveld Zuid Oost, samen met een van deze varianten, kan leiden tot verstoring van het foerageergebied waardoor de doelstellingen voor het Fochteloërveen niet gehaald of behouden kunnen blijven en alsnog significant negatieve effecten optreden. De infrastructuurvarianten 4 en 7 leiden tevens tot significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Dit betekent dat de zekerheid niet bestaat dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn. Indien de infrastructuurvarianten 4 of 7 geselecteerd worden of indien variant 5 of 6 geselecteerd worden, in combinatie met woningbouw in bovengenoemde deelgebieden, dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria.

6.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

De infrastructuurvarianten leiden niet of nauwelijks tot negatieve effecten op de wezenlijke waarden van beschermd natuurmonument Elzenbroekbos. De vergunning voor realisatie van alle infrastructuurvarianten kan op grond van de Nb-wet verleend worden. Hier kunnen wel voorwaarden aan gesteld worden.

BIJLAGE

1 Literatuur

- ARCADIS, 2007. Passende Beoordeling Leekstermeer.
- Boesveld, A., Gmelig Meyling, A.W. & de Bruyne R.H. 2007. Inhaalslag verspreidingsonderzoek mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Zeggekorfslak. Stichting Anemoon.
- Henkens, R.J.H.G., S. de Vries, R. Jochem, R. Pouwels & M.J.S.M. Reijnen, 2005. Effect van recreatie op broedvogels op landelijk niveau; Ontwikkeling van het recreatiemodel FORVISITS 2.0 en koppeling met LARCH 4.1. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt rapport 4.
- Hut, van der, R.M.G. & Bos, D. 2007. Moerasontwikkeling en herbivore watervogels rond het Leekstermeer. Passende beoordeling van herinrichtingsplannen. Altenburg & Wymenga.
- Ketelaar, R. & B. van de Wetering (2000). Herstelplan groeneglazenmaker in Groningen. De Vlinderstichting.
- Wageningen. Ministerie van LNV, 1973. Aanwijzingsbesluit Staatsnatuurmonument Elzenbroek.
- Ministerie van LNV, 2007. Ontwerpbesluit Leekstermeer.
- Ministerie van LNV, 2007. Ontwerpbesluit Fochteloërveen.
- Persoonlijke communicatie Dhr. Feenstra (Vogelinventarisatiebureau de Kraanvogel)
- Provincie Groningen. Gebiedsplan 2005. Ganzenfoerageergebieden provincie Groningen.
- Reijnen, R., R. Foppen, and H. Meeuwsen. 1996. The effects of car traffic on the density of breeding birds in Dutch Agricultural Grasslands. *Biological Conservation* 75: 255-260.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. Verspreidingsgegevens niet-broedvogels in het plangebied Leek-Roden.
- Voslamber, B, van Winden, E & Koffijberg, K. 2004. Atlas van ganzen, zwanen en smienten in Nederland. SOVON-onderzoeksrapport 2004/08. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

Websites:

- Ministerie van LNV: www.minlnv.nl
- SOVON: www.sovon.nl
- Vogelbescherming: www.vogelbescherming.nl
- Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl

BIJLAGE

2

Kaarten infrastructuurvarianten

PM

